

9. О прокуратуре: Закон Эстонской Республики от 22 апреля 1998 года (RT I, 1998, 41/42, 625) [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/>.

10. О прокуратуре: Закон Литовской Республики от 13 октября 1994 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://law.vl.ru/history/showhist.php?his_range=2&his_id=63.

11. О прокуратуре: Закон Латвийской Республики от 19

мая 1994 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.pravo.lv/likumi/56_zopr.html.

Рибалка Н. О.
здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції: 08. 12. 2012

УДК 351.74:341.232

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Рудой К. М.

Пошук оптимальних форм взаємодії та координації завжди був предметом уваги науковців і практиків. Цією проблематикою переймалися Ю.П. Битяк, О.М. Бандурка, Д.Г. Заброда, Д.П. Калаянов, С.В. Ківалов, В.Б. Ястребов, М.К. Якимчук, В.І. Шинд, Є.М. Попович, М.В. Руденко, В.П. Рябцев, С.В. Слинко, В.Л. Синчук, В.М. Тertiшник, П.М. Каркач, М.В. Косюта, Т.В. Корнякова, О.Г. Кальман, Є.М. Моїсеєв, М.І. Мичко, І.М. Гуткін, Ю.М. Грошевий, І.П. Голосніченко, В.В. Долежан, Л.М. Давиденко, В.Д. Войцишен та інші. Пильну увагу цій проблемі приділяє Генеральна прокуратура України, про що свідчить низка нормативно-правових актів з цього питання, спрямованих на удосконалення практики координаційної діяльності.

У наказі Генерального прокурора України № 1/1гн “Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції” наголошується, що координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції є одним з головних пріоритетів у роботі прокурорів усіх рівнів [4]. Організувати зазначену роботу пропонується з урахуванням Положення про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності й корупції та унормованих ним форм.

Зважаючи на викладене, перш ніж перейти до характеристики окремих форм взаємодії й координації, необхідно з’ясувати сутність дефініції “форма”.

При визначенні поняття “форма” потрібно виходити з філософського розуміння форми, як зв’язку способу взаємодії частин і елементів предмету та явища [1, 382]. Це дозволяє розглядати форми взаємодії й координації, як спосіб організації й здійснення правоохоронними органами спільної діяльності з вирішення покладених на них завдань.

Конкретні форми координації та механізм їх реалізації розкриваються як у названому вище, так і в інших наказах Генерального прокурора України, передусім від 26 грудня 2011 р. № 1гн “Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України”; від 19 грудня 2012 р. № 4гн “Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні”, а також від 11 лютого 2013 р. № 8гн “Про організацію роботи органів прокуратури України в галузі міжнародно-правового співробітництва” [3].

При цьому певні особливості має координація та її форми в прокуратурах міст і районів у містах з районним поділом, а також у військовій сфері. Ці особливості врегульовано наказом Генерального прокурора

України від 11 липня 2012 р. № 1/2гн “Про особливості організації роботи прокуратур міст з районним поділом” і спільним наказом Генерального прокурора України та Міністра оборони України від 29 серпня 2007 р. № 53/491 “Про координацію діяльності органів військової прокуратури і Військової служби правопорядку в Збройних силах України”.

Відповідно до згаданого Положення від 11 лютого 2013 р. взаємодія та координація здійснюється в таких формах:

- проведення координаційних нарад керівників правоохоронних органів під головуванням відповідного прокурора;
- проведення спільних засідань колегій правоохоронних органів;
- проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування й державного нагляду (контролю);
- утворення міжвідомчих груп;
- видання спільних наказів, вказівок, інформаційних листів та інших документів організаційного й методичного характеру;
- обмін інформацією з питань стану злочинності та корупції;
- розробка й здійснення узгоджених заходів з метою виявлення, припинення та попередження кримінальних правопорушень, у тому числі з ознаками корупції, а також усунення причин і умов, що сприяли їх вчиненню;
- організація комплексного вивчення ефективності протидії злочинності й корупції в регіонах, де спостерігаються негативні тенденції цієї діяльності;
- спільні виїзди до регіонів для проведення узгоджених заходів, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам на місцях;
- вивчення позитивного досвіду з питань запобігання й протидії злочинності та корупції, впровадження його в практичну діяльність правоохоронних органів;
- розробка пропозицій з питань удосконалення правового регулювання запобігання й протидії злочинності та корупції;
- спільне ініціювання й проведення аналітичних, наукових досліджень у сфері боротьби зі злочинністю та корупцією.

У воєнній сфері для здійснення координації додатково передбачено такі форми, як проведення щомісячних звірок щодо обліку кримінальних правопорушень у Збройних Силах України; попередження, виявлення,

розкриття й припинення злочинів (кримінальних правопорушень), вчинених у Збройних Силах України.

Новий наказ Генерального прокурора України від 12 квітня 2013 р. № 12/Гн “Про особливості діяльності прокуратур з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері” в імперативній формі зобов’язав прокурорів з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері усіх рівнів:

- координувати діяльність підрозділів Військової служби правопорядку в Збройних Силах України, військової контррозвідки Служби безпеки України та інших правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю й корупцією, у тому числі в організованих формах, у воєнній сфері. Забезпечувати належну взаємодію з цих питань з територіальними й спеціалізованими прокуратурами (п. 18.1);

- з метою своєчасного виявлення, розкриття, припинення та попередження кримінальних правопорушень, усунення причин і умов, які сприяють їх вчиненню, зміцнення законності й правопорядку здійснювати спільні заходи за участю керівників підрозділів правоохоронних органів, військового управління, командирів військових частин (п. 18.2).

Прокурори міст з районним поділом координують діяльність правоохоронних органів з протидії злочинності й корупції в межах міст, а також взаємодіють з цих питань з міськими органами виконавчої влади й місцевого самоврядування та дислокованими на їх території спеціалізованими прокуратурами, використовуючи при цьому загальні форми. Винятком є координаційні (міжвідомчі) наради, підготовка й проведення яких здійснюються в певних випадках разом зі спеціалізованими прокуратурами, що функціонують у відповідних сферах правових відносин: воєнній, екологічній, транспортній. Постанови, що приймаються на таких нарадах, визначають спільні організаційно-практичні заходи для всіх суб’єктів координації, також і для прокурорів районів у містах. При цьому необхідність проведення координаційних (міжвідомчих) нарад на районному рівні, як це мало місце раніше, відпадає.

Форми координації обираються прокуратурами одноосібно з урахуванням пропозицій керівників правоохоронних органів, стану законності, структури й динаміки злочинності та інших чинників, що впливають на ці явища, характеру питань, які можуть бути вирішені за допомогою такої організаційно-правової форми, як координація. Вони мають своїм завданням:

- визначення основних напрямів запобігання й протидії злочинності та корупції на основі аналізу їх структури, динаміки й прогнозування тенденцій розвитку цих негативних явищ;

- розробку, узгодження й виконання спільних заходів з метою своєчасного виявлення, розкриття, припинення й попередження злочинних і корупційних проявів, усунення причин та умов, що їм сприяли;

- підготовку пропозицій з удосконалення законодавства, спрямованих на підвищення ефективності правоохоронної діяльності у сфері протидії злочинності й корупції.

У викладеному матеріалі йдеться про координацію діяльності з протидії злочинності й корупції виключно в Україні. Між тим, з огляду на транснаціональний характер сучасної злочинності, потрібно, на нашу думку, звернути увагу й на координацію правоохоронних органів нашої держави в межах міжнародного співробітництва, яка здійснюється у формах, визначених відповідними

міжнародними договорами й угодами.

Особливу актуальність із забезпечення міжнародного співробітництва правоохоронних органів мають міждержавні багатосторонні договори.

У рамках Співдружності Незалежних Держав Україною укладено:

- Конвенцію про правову допомогу й правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах, 1993 року (ратифікована 10 листопада 1994 р., набула чинності 14 квітня 1995 р.) з Додатковим протоколом;

- Конвенцію про передачу осіб, які страждають психічними розладами, для проведення примусового лікування, 1997 року (ратифікована 11 січня 2000 р., набула чинності 26 червня 2000 р.).

У порядку правонаступництва в Україні продовжують діяти договори про взаємне надання правової допомоги, укладені в період, коли Україна входила до складу СРСР, зокрема: з Угорщиною 1958 р.; Фінляндією 1978 р.; Кіпром 1984 р.; Алжиром 1982 р. тощо.

У згаданих міжнародно-правових документах передбачено досі чинні механізми надання правової допомоги. Так, другий Додатковий протокол 2002 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах (1959 р.) поряд з централізованим порядком відносин передбачає можливість застосування безпосередніх зв’язків між правоохоронними органами. Тобто органи досудового розслідування України в кожному конкретному випадку, з урахуванням терміновості отримання правової допомоги з-за кордону та низки інших чинників, можуть самі визначати механізм передачі запитів до компетентних органів іноземних держав. У виключній компетенції Генеральної прокуратури України залишається вирішення запитів про тимчасову передачу осіб, які тримаються під вартою, для проведення за їх участю слідчих дій. Між країнами-учасницями СНД згода на видачу, кримінальне переслідування, а також виконання слідчих дій, які зачіпають права осіб і потребують санкції прокурора, надається генеральними прокуратурами цих країн.

Протоколом передбачена можливість створення спільних слідчих груп, проведення заслуховувань свідчень шляхом відео- або телефонної конференції. Обсяг правової допомоги, яка може надаватися сторонами, розширено також за рахунок таких дій, як проведення негласних розслідувань, здійснення транскордонного нагляду й контрольованої передачі.

Укладена в м. Кишиневі Конвенція держав СНД про взаємну допомогу в кримінальних справах (2002 р.) передбачає вчинення оперативно-розшукових заходів за запитом про правову допомогу в кримінальних справах (провадженнях).

Важливі процесуальні питання міжнародного співробітництва врегульовано також у низці укладених Україною міждержавних двосторонніх договорів.

Однак міждержавні договори не дають змогу в повному обсязі вирішити всі питання, що виникають у держав-учасниць міжнародного співробітництва. За такої ситуації уповноважені органи державної влади, і прокуратура в тому числі, укладають двосторонні міжвідомчі договори й угоди, які дозволяють максимально враховувати особливості кожної країни, кожного правоохоронного органу, їх реальні потреби й інтереси. Такі угоди (меморандуми) про правову допомогу й співробітництво Генеральна прокуратура України підписала з прокуратурами фактично всіх країн СНД і

деяких інших країн світу, наприклад, Департаментом Генерального Аторнея Австралії (у 1992 р.), Державною службою прокуратури Англії та Уельсу (у 1996 р.), Федеральною прокуратурою Швейцарії (у 1999 р.), прокуратурою Німеччини (у 1996 р.).

У квітні 2004 року на черговому засіданні Координаційної ради генеральних прокурорів держав-учасниць СНД, яке відбувалося в Україні (м. Київ), укладено угоди щодо координації спільних дій міждержавних органів країн-учасниць СНД у сфері протидії організованій злочинності. Серед них: “Про нормативно-правове регулювання співробітництва правоохоронних органів держав-учасниць СНД у сфері надання правової допомоги при розслідуванні кримінальних справ”, “Про необхідність прокурорського нагляду за дотриманням і виконанням законів у сфері захисту прав і свобод людини й громадянина, інтересів суспільства та держави”, “Про протидію незаконній міграції” [2, 252].

Системний аналіз наведеної нормативно-правової бази й практики її застосування дає змогу дійти висновку, що найбільш поширеними формами взаємодії та координації з питань протидії злочинності на міжнародному рівні є:

- участь у підготовці й реалізації міжнародних договорів (угод) щодо надання правової допомоги в цивільних, сімейних справах і кримінальних провадженнях;

- участь у розробці й реалізації нормативно-правових актів міжнародного співробітництва, які регулюють права особи;

- розробка, укладення й реалізація міжнародних угод зі спільної протидії організованій злочинності;

- обмін інформацією, до якої виявляють взаємний інтерес правоохоронні органи країн-учасниць міжнародного співробітництва, також щодо чинного законодавства й практики його застосування;

- проведення спільних аналітичних, наукових досліджень у сфері протидії злочинності та корупції;

- обмін досвідом правоохоронної діяльності;

- використання наявних можливостей і ресурсів для підготовки й навчання кадрів, підвищення їх кваліфікації, проведення семінарів, конференцій та інших навчально-практичних заходів;

- надання матеріально-технічної й консультативно-довідкової допомоги;

- координація дій органів прокуратури - з надання правової допомоги; органів досудового розслідування - з виконання окремих слідчих дій у кримінальних провадженнях щодо транснаціональних та інших особливо небезпечних злочинів;

- допомога зі встановлення адреси, місця роботи й доходів осіб, до яких пред'явлено вимоги, що випливають із цивільних і сімейних справ та кримінальних проваджень.

Серед суб'єктів, з якими здійснюється міжнародне співробітництво в названих формах, можна назвати, окрім правоохоронних органів, спеціалізовані міжнародні організації й відповідні структури СНД.

Прямі зв'язки правоохоронні органи України підтримують зокрема з такими міжнародними організаціями, як Інтерпол, Європол, Бюро з координації боротьби з організованою злочинністю на території СНД тощо. За наявних у цих організацій можливостей поширюється досвід протидії організованій

(транснаціональній) злочинності; напрацьовуються оптимальні форми взаємодії на рівні держав та їх компетентних органів з виявлення, розслідування й попередження кримінальних правопорушень і корупційних діянь [2, 253].

Відповідно до Плану дій Україна - ЄС і Угоди про партнерство й співробітництво України та ЄС здійснюється протидія організованій злочинності в рамках **Європейського Союзу**. Однією з важливих форм цієї діяльності є участь у підготовці уповноваженими від України особами відповідних доповідей для розгляду на профільних комітетах: **з прав людини, з ліквідації расової дискримінації, проти тортур, з ліквідації дискримінації щодо жінок**. А також практична реалізація зобов'язань, взятих Україною при вступі до Ради Європи (далі - РЄ) 9 листопада 1995 року. Координація з цих питань здійснюється з **комітетами й організаціями ЄС, які наділені експертними функціями:**

насамперед, з Комітетом з кримінально-правових проблем, який відповідає за нагляд і координацію напрямів діяльності РЄ з попередження злочинів і контролю за злочинністю;

- **Комітетом з питань застосування Європейської конвенції у сфері кримінального судочинства**, який функціонує як форум, що з 1981 р. об'єднує разом експертів усіх держав-членів і держав-спостерігачів, а також представників міжнародних організацій з метою визначення шляхів покращення міжнародного співробітництва й напрямів розв'язання практичних проблем, окреслених у заявах до конвенцій РЄ в цій сфері. Міжнародні договори щодо співпраці в кримінальній сфері охоплюють такі форми співробітництва, як екстрадиція, взаємна правова допомога, передача засуджених осіб, а також діяльність із протидії транснаціональним злочинам, організованій злочинності, тероризму й кіберзлочинності;

- **Комітетом з оцінювання заходів у боротьбі з відмиванням брудних коштів**. Заснований у 1997 р., він здійснює контроль за ефективністю систем держав-членів РЄ з протидії відмиванню брудних коштів і фінансування тероризму;

- **Міжнародною організацією - Групою держав Ради Європи проти корупції (GRECO) (Group of States against Corruption)**, яка заснована в 1999 році, з метою здійснення моніторингу виконання антикорупційних стандартів, затверджених РЄ;

- **Консультативною радою європейських прокурорів**, яка проводить свою діяльність у рамках Комітету з кримінально-правових проблем, маючи дорадчі повноваження Комітету міністрів РЄ. Діяльність Консультативної ради покликана сприяти виконанню прийнятих РЄ та її органами документів щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства.

Генеральна прокуратура України як організаційний член **Міжнародної Асоціації Прокурорів (МАП)** з 2005 р. активно співпрацює з цією міжнародною організацією. За цей час вона неодноразово виступала ініціатором регіональних конференцій для країн Центральної та Східної Європи й Середньої Азії (2006 рік - м. Київ, 2007 рік - м. Одеса, 2009 рік - м. Львів), а також 14-ї щорічної конференції МАП (6-9 вересня 2009 року, м. Київ), в організації й проведенні яких брала безпосередню участь.

Генеральна прокуратура України є постійним членом **Координаційної ради генеральних прокурорів**

Проблеми становлення правової демократичної держави

держав-учасниць СНД (КРГП) з моменту її створення та активно з нею співпрацює. За її участю розроблено низку міждержавних договорів СНД і міжвідомчих угод між генеральними прокуратурами держав-учасниць СНД, забезпечено реалізацію програм співробітництва з протидії злочинності [2, 255].

Традиційною формою співробітництва правоохоронних органів України та іноземних держав у сфері протидії злочинності є надання міжнародної правової допомоги, видача (екстрадиція) осіб і перейняття кримінального провадження, що регламентуються нормами національного кримінального процесуального законодавства.

Література

1. Философский энциклопедический словарь / [Е.Ф. Губский, Г.В. Кораблева, В.А. Лутченко]. - М.: Инфра-М, 1997. - С. 382.

2. Основи організації роботи та управління в органах прокуратури України: підруч. / [Є.М. Блажівський,

І.М. Козьяков, І.В. Європіна та ін.]; за заг. ред. В.П. Пшонки. - К.: Алерта, 2013. - С. 250-258.

3. Наказ Генерального прокурора України від 11 лютого 2013 року № 8гн "Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародно-правового співробітництва". - [Електронний ресурс]: <http://www.customs.com.ua/php/document.php?ISN=55664>

4. Наказ Генерального прокурора України від 16 січня 2013 року № 1/1гн "Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції". - [Електронний ресурс]: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.51395.0>

Рудой К.М.

професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС ОДУВС,

к.ю.н., доцент

Надійшла до редакції: 06. 12. 2012